

<https://www.digitalvscorrupt.eu>

Co-funded by
the European Union

MBROJTJA E SINJALIZUESVE DHE TIK KUNDËR KORRUPSIONIT

PAKETË E ZGJERUAR TRAJNIMI PËR
PUNËTORËT RINORË, AKTORËT E SHOQËRISË
CIVILE DHE EDUKATORËT

Zhvilluar në kuadër të projektit „Me digjitalizim kundër korrupsionit”
(Erasmus+)

Dhjetor 2025

ERASMUS-YOUTH-2023-CB

Emri i projektit: "With Digitalisation Versus Corruption" në kuadër të programit Erasmus Youth 2023 - Ndërtimi i kapaciteteve në fushën e rinisë - Ballkani Perëndimor.

Numri i projektit: 101131572

Projekti "With Digitalisation Versus Corruption" bashkëfinancohet nga Bashkimi Evropian.

Koordinatori:

NVO Naučno-istraživačko udruženje za umjetnost, kulturno-obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA ME) – Montenegro

Organizatrat pjesëmarrëse:

- Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobrazevalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje (EPEKA SI) – Sllovenia
- Phiren amenca international network (Phiren amenca) – Belgjikë
- Privatna nauchna ustanova institute za primeneti istrazuvanja za biznis Skopje (IARB) – Republika e Maqedonisë së Veriut
- Gagnsaei samtök gegn spillingu (TI-IS) – Islandë
- Qendra open doors (OPEN DOORS) – Shqipëri
- EPEKA Berlin EV (EPEKA BERLIN EV) – Gjermani
- Europe for you, z.s. (EUROPE FOR YOU) – Çeki
- Center for education and training Prizren (CET-PRIZREN) – Kosovë
- Scientific and research association for art, cultural an educational programmes and technology EPEKA (EPEKA Serbia) – Serbi
- Fundacija europejski instytut outsourcingu (EOIF) – Poloni
- Udruženje Akustikum - muzicka omladina JMBH (AKUSTIKUM) – Bosnjë dhe Hercegovinë
- Lxkia izcilik ve doga sporlari kulubu dernegi (LIDOSK) – Turqi
- Arcigay (ACIGAY APS) – Itali
- Transparency International Islandija (TI-IS) – Islanda
- Skupnost Občin Slovenije - Sllovenia
- Institut Jožef Stefan - Sllovenia

Autorët:

- Privatna nauchna ustanova institute za primeneti istrazuvanja za biznis Skopje (IARB) – Republika e Maqedonisë së Veriut
- Naučno-istraživačko udruženje za umjetnost, kulturne i obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA Serbia) – Serbi
- NVO Naučno-istraživačko udruženje za umjetnost, kulturno-obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA ME) – Montenegro
- Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobrazevalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje (EPEKA SI) – Slloveni
- Transparency International Islandija (TI-IS) – Islanda

MOHIM PËRGJEGJËSIE

Informacionet dhe pikëpamjet e paraqitura në këtë Paketë mjetesh janë të Institutit për Kërkime të Aplikuara për Biznes dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht opinionin zyrtar të Bashkimit Evropian apo të ndonjë institucioni tjetër financues. As institucionet e Bashkimit Evropian dhe as ndonjë person që vepron në emër të tyre nuk mund të mbahen përgjegjës për përdorimin që mund t'i bëhet informacionit të përfshirë këtu.

tabela e përmbajtjes

04	HYRJE	12	MODULI 3: SIGURIA DIGJITALE DHE RAPORTIMI I SIGURT (TIK)
05	HYRJE DHE REZULTATET E TË NXËNIT	14	MODULI 4: PUNA RINORE, ETIKA DHE GUXIMI QYTETAR
06	SI TA PËRDORNI PAKETËN	15	MODULI 5: HAPAT PRAKTIKË PËR RAPORTIM TË SIGURT
07	PARIMET E FACILITIMIT TË SIGURT	15	UDHËZIME PËR TRAJNERËT DHE SHEMBULL AGJENDE TË PUNËTORISË
08	MODULI 1: KUPTIMI I SINJALIZIMIT	23	BURIMET DHE PËRFUNDIMI
10	MODULI 2: KORNIZAT LIGJORE DHE MBROJTJET		

HYRJE

Rreth kësaj pakete

Sinjalizuesit luajnë rol kyç në zbulimin e korrupsionit, mashtrimit, keqpërdorimit të pushtetit, konflikteve të interesit dhe shkeljeve të interesit publik. Duke folur hapur, ata ndihmojnë në mbrojtjen e komuniteteve, forcimin e transparencës dhe mbështetjen e llogaridhënies demokratike. Në të njëjtën kohë, raportimi i parregullsive mund t'i ekspozojë individët ndaj stigmës, hakmarrjes, izolimit dhe pasigurisë ligjore.

Kjo paketë e zgjeruar bashkon paketën origjinale të trajnimit për sinjalizuesit dhe aneksin e mjeteve praktike të përgatitura në kuadër të projektit „Me digjitalizim kundër korrupsionit”. Ajo është konceptuar si një burim praktik për punëtorët rinorë, aktorët e shoqërisë civile, trajnerët dhe edukatorët që duan të integrojnë të nxënit kundër korrupsionit në punëtori, fushata, shkëmbime rinore dhe zhvillim organizativ.

Paketa kombinon konceptet bazë, orientimin ligjor dhe etik, udhëzimet për mbrojtjen digjitale, shënimet për facilitim, studimet e rastit, ushtrimet e gatshme për përdorim dhe shabllonet për printim. Ajo është qëllimisht modulare: pjesët mund të realizohen si program i plotë trajnimi ose të përdoren veçmas në sesione të shkurtra edukative.

Çfarë përfshin ky dokument

Përmbajtjen konceptuale dhe trajnuese nga paketa origjinale për sinjalizuesit.

Pyetësorët praktikë, shabllonet dhe ushtrimet nga aneksi.

Udhëzime shtesë për trajnerët, shembull agjende, shënime mbi sigurinë digjitale dhe mbështetje për facilitim.

HYRJE DHE REZULTATET E TË NXËNIT

Sinjalizuesit luajnë rol kyç në zbulimin e korrupsionit, mashtrimit, keqpërdorimit të pushtetit, konflikteve të interesit dhe shkeljeve të interesit publik. Duke folur hapur, ata ndihmojnë në mbrojtjen e komuniteteve, forcimin e transparencës dhe mbështetjen e llogaridhënies demokratike. Në të njëjtën kohë, raportimi i parregullsive mund t'i ekspozojë individët ndaj stigmës, hakmarrjes, izolimit dhe pasigurisë ligjore.

Kjo paketë e zgjeruar bashkon paketën origjinale të trajnimit për sinjalizuesit dhe aneksin e mjeteve praktike të përgatitura në kuadër të projektit „Me digjitalizim kundër korrupsionit”. Ajo është konceptuar si një burim praktik për punëtorët rinorë, aktorët e shoqërisë civile, trajnerët dhe edukatorët që duan të integrojnë të nxënësit kundër korrupsionit në punëtori, fushata, shkëmbime rinore dhe zhvillim organizativ.

Paketa kombinon konceptet bazë, orientimin ligjor dhe etik, udhëzimet për mbrojtjen digjitale, shënimet për facilitim, studimet e rastit, ushtrimet e gatshme për përdorim dhe shabllonet për printim. Ajo është qëllimisht modulare: pjesët mund të realizohen si program i plotë trajnimi ose të përdoren veçmas në sesione të shkurtra edukative.

Pas punës me paketën, pjesëmarrësit duhet të jenë në gjendje të:

- Shpjegojnë çfarë është sinjalizimi dhe ta dallojnë atë nga thashethemet, ankesa personale ose zbulimi keqdashës i informacionit.
- Njohin format e zakonshme të korrupsionit dhe rreziqet për integritetin me të cilat të rinjtë mund të përballen në arsim, punësim, shërbime lokale dhe jetën e komunitetit.
- Kuptojnë logjikën bazë të mbrojtjes së sinjalizuesve, përfshirë konfidencialitetin, ndalimin e hakmarrjes dhe qasjen në kanalet e raportimit.
- Përdorin zakone më të sigurta digjitale gjatë dokumentimit ose komunikimit të shqetësimeve të ndjeshme.
- Facilitojnë diskutim grupor mbi etikën, guximin qytetar dhe interesin publik pa i bërë presion pjesëmarrësve të zbulojnë përvoja personale.
- Udhëheqin pjesëmarrësit nëpër një proces bazë raportimi të vetëdijshëm për rreziqet dhe i orientojnë drejt strukturave të besueshme të mbështetjes.

SI TA PËRDORNI PAKETËN

Paketa është krijuar për përdorim fleksibil. Ajo mund të mbështesë një punëtor hyrësë njëditore, një kurs trajnimi shumëditor, ndërtimin e kapaciteteve organizative, shkëmbimet rinore, sesionet e të nxënës nga bashkëmoshatarët ose vetëstudimin. Trajnerët mund të zgjedhin modulet sipas kohës, përvojës së pjesëmarrësve dhe kontekstit lokal.

Formati i përdorimit	Si ta përdorni
Kurrikulë e plotë trajnimi	Realizoni modulet me radhë si program njëditor, dyditor ose i zgjeruar.
Punëtori e shkurtër	Përdorni një modul dhe një ushtrim praktik për një sesion të fokusuar prej 60-90 minutash.
Material mbështetës për punën rinore	Përfshini studime rasti, pyetje etike ose përmbajtje mbi sigurinë digjitale në punën më të gjerë të edukimit qytetar.
Zhvillim organizativ	Përdorni shabllonet dhe ushtrimin e sistemit të raportimit për të reflektuar mbi mekanizmat e brendshëm të integritetit.

PARIMET E FACILITIMIT TË SIGURT

Meqenëse kjo temë mund të prekë frikën, padrejtësinë, presionin në vendin e punës dhe përvojën e jetuar të korrupsionit, facilitimi është po aq i rëndësishëm sa edhe përmbajtja.

- Krijoni që në fillim një hapësirë psikologjikut të sigurt për të nxënëit. Sqaroni se pjesëmarrësit nuk kanë nevojë të ndajnë asnjë rast personal apo të vazhdueshëm.
- Përdorni shembuj dhe skenarë në vend që të kërkonit zbulime reale.
- Kini kujdes me gjuhën. Jo çdo dyshim është fakt i provuar dhe jo çdo rrugë raportimi është e sigurt në çdo kontekst.
- Inkurajoni pjesëmarrësit të verifikojnë faktet, të kërkojnë këshillë dhe të kuptojnë rreziqet para se të veprojnë.
- Përshtatni referencat ligjore, organet e raportimit dhe rrugët e referimit me vendin ku realizohet punësoria.
- Përgatitni paraprakisht një plan mbrojtjeje në rast se një pjesëmarrës zbulon një situatë aktive që përfshin rrezik, ngacmim ose sjellje të rëndë të pahijshme.

Kujtesë për facilitatorin

Mos pyetni: „A ka raportuar dikush këtu korrupsion?”

Në vend të kësaj pyetni: „Çfarë do ta bënte raportimin të sigurt ose të pasigurt për dikë në këtë situatë?”

MODULI 1: KUPTIMI I SINJALIZIMIT

Pse ky modul është i rëndësishëm

Shumë të rinj përballen me sjellje joetike shumë kohë para se të mësojnë termin sinjalizim. Ata mund të dëshmojnë favorizim, keqpërdorim të fondeve të projektit, ryshfet, nepotizëm, diskriminim në qasjen ndaj mundësive ose presion të heshtur për të qëndruar në heshtje. Emërtimi i këtyre përvojave është hapi i parë drejt parandalimit dhe përgjegjësisë.

Çfarë është sinjalizimi?

Sinjalizimi është raportimi i informacionit për parregullsi që prekin interesin publik ose shkelin rregulla, detyra ose të drejta brenda një organizate, institucioni ose mjedisi komunitar. Raportimet mund të bëhen brenda institucionit, jashtë tij te autoritetet kompetente, ose përmes kanaleve të mbrojtura të parashikuara me ligj ose politikë.

Dallimet kryesore

Raportimi i sinjalizuesit dallon nga thashethemet, hakmarrja personale ose akuza e paqartë. Praktika e mirë kërkon bazë të arsyeshme për shqetësim, vëmendje ndaj provave dhe kujdes për sigurinë e të gjithë të përfshirëve.

Format e zakonshme të parregullsive

- Korrupsioni dhe ryshfeti
- Mashtrimi dhe raportimi i rremë
- Keqpërdorimi i fondeve publike ose të donatorëve
- Keqpërdorimi i pushtetit ose konfliktet e interesit
- Rreziqet për mjedisin ose shëndetin publik
- Shkelje serioze të etikës, rregullave ose të drejtave

Parimet bazë

- Orientimi drejt interesit publik
- Konfidencialiteti dhe privatësia
- Raportimi në mirëbesim ose mbi bazën e bindjes së arsyeshme

- Mbrojtja nga hakmarrja
- Detyra e institucioneve për të pranuar dhe ndjekur raportimet

Pyetje për diskutim

- Pse njerëzit heshtin edhe kur e dinë se diçka nuk është në rregull?
- Çfarë e bën një të ri/e të besojë ose të mos besojë në një sistem raportimi?
- Si e formësojnë pabarazitë e pushtetit vendimin për të folur hapur?

Aktivitet i sugjeruar (15 minuta)

Pyetni pjesëmarrësit çfarë u vjen së pari në mendje kur dëgjojnë termin „sinjalizues”.

Hartoni asociacionet pozitive dhe negative në flipçart.

Diskutoni pse ky term shpesh lidhet si me guximin ashtu edhe me rrezikun.

MODULI 2: KORNIZAT LIGJORE DHE MBROJTJET

Kornizat e mbrojtjes ligjore ndryshojnë nga vendi në vend, por shumica e sistemeve të besueshme ndajnë një logjikë të përbashkët: njerëzit duhet të mund të raportojnë parregullsi përmes kanaleve të sigurta, identiteti i tyre duhet të mbrohet sa më shumë që të jetë e mundur, hakmarrja duhet të ndalohet dhe institucionet duhet të kenë detyra të qarta për të hetuar ose ndjekur raportimet.

Elementet bazë të mbrojtjes

Elementi i mbrojtjes	Çfarë do të thotë në praktikë
Konfidencialiteti	Identiteti i personit që raporton duhet të mbrohet dhe të ndahet vetëm mbi bazën strikte të nevojës për të ditur.
Ndalimi i hakmarrjes	Pushimi nga puna, ulja në detyrë, kërcënimet, ngacmimi, përjashtimi ose forma të tjera represioni duhet të ndalohen.
Kanalet e qasshme	Mekanizmat e brendshëm dhe të jashtëm duhet të jenë të qartë, të përdorshëm dhe të komunikuar paraprakisht.
Detyrat e ndjekjes	Raportimet duhet të pranohen, vlerësohen dhe përpunohen në kohë dhe në mënyrë të dokumentuar.
Mbështetja	Këshilla, referimi, ndihma juridike ose mbështetja psikosociale mund të jenë të nevojshme para, gjatë dhe pas raportimit.

Zgjedhja e rrugës së raportimit

Rruga	Shembull tipik	Kur mund të jetë relevante
Raportimi i brendshëm	Punëdhënësi, shkolla, organizata, organi etik ose kanali i pajtueshmërisë	Kur mekanizmi është i besueshëm dhe nuk ka arsye të menjëhershme për frikë nga mbulimi ose hakmarrja.
Raportimi i jashtëm	Rregullatori, inspektorati, ombudsmani, organi antikorrupsion ose një autoritet tjetër kompetent	Kur raportimi i brendshëm është i pasigurt, joefektiv, në konflikt interesi ose ligjërisht i papërshtatshëm.
Së pari këshillë konfidenciale	Një OJQ e besueshme, sindikatë, avokat ose shërbim mbështetjeje	Kur personi ka nevojë për ndihmë në vlerësimin e rrezikut, provave dhe opsioneve para paraqitjes së një raportimi formal.

Shënime për trajnerët

- Shpjegojuni pjesëmarrësve se ligjet krijojnë kornizë, por besimi në praktikë varet nga mënyra se si sillen institucionet.
- Ftoni pjesëmarrësit të identifikojnë organet e raportimit, ombudsmanët, inspektoratet ose agjencitë e integritetit relevante në vendin e tyre.
- Theksoni se trajnerët nuk duhet kurrë të japin këshilla ligjore përtej kompetencës së tyre; në vend të kësaj duhet t'i orientojnë drejt shërbimeve të besueshme.

Mini-ushtrim

Kërkoni nga pjesëmarrësit të identifikojnë të paktën një organ raportimi, ombudsman, inspektorat ose mekanizëm integriteti në vendin e tyre.

Lëri grupet të krahasojnë cilat informacione gjenden lehtë dhe çfarë mbetet e paqartë.

MODULI 3:

SIGURIA DIGJITALE DHE RAPORTIMI I SIGURT (TIK)

Mjetet digjitale mund t'i ndihmojnë njerëzit të dokumentojnë parregullsitë, të komunikojnë në mënyrë të sigurt dhe të ruajnë provat. Ato gjithashtu mund të zbulojnë identitete përmes metadatave, pajisjeve të pasigurta, llogarive të hakuara ose ndarjes së pakujdesshme. Prandaj, siguria digjitale duhet të shihet si aftësi praktike sigurie, jo si luks teknik.

Rreziqet e zakonshme digjitale

- Gjurmimi përmes pajisjeve personale, llogarive ose shërbimeve të lokacionit
- Metadatat në fotografi, dokumente dhe regjistra mesazhesh
- E-mail ose ruajtje në cloud pa enkriptim
- Ripërdorimi i fjalëkalimeve dhe siguri e dobët e llogarisë
- Rrjete Wi-Fi të pasigurta dhe pajisje të përbashkëta
- Phishing, inxhinieri sociale dhe kërkesa të rreme për mbështetje

Mjetet digjitale shkurtimisht

Lloji i mjetit	Shembuj	Përdorimi tipik
Mesazhe të enkriptuara	Signal, Threema	Komunikim privat më i sigurt me enkriptim end-to-end
E-mail i enkriptuar	Proton Mail, Tutanota	Shkëmbim më i sigurt i e-mailit për komunikim të ndjeshëm
Shfletim anonim	Tor Browser	Redukton gjurmueshmërinë dhe mbështet qasjen më të sigurt në faqet publike të raportimit
Transferim i sigurt i skedarëve	OnionShare	Mundëson ndarje më të sigurt të dokumenteve pa bashkëngjitje standarde në e-mail
Platforma të sigurta raportimi	GlobaLeaks, SecureDrop	Sisteme të dedikuara për paraqitje të mbrojtura ose anonime

Lista kontrolluese e higjienës digjitale

- Përdorni fjalëkalime të gjata, unike dhe aktivizoni autentifikimin me dy faktorë aty ku është e mundur.
- Ndani komunikimin e ndjeshëm nga llogaritë e përditshme dhe aplikacionet joformale.
- Hiqni metadatat nga skedarët, fotografitë dhe pamjet e ekranit para ndarjes.
- Ruani provat në mënyrë të organizuar dhe mbani versionet origjinale të pandryshuara.
- Kini kujdes me përcjelljen, sinkronizimin në cloud dhe kopjet rezervë automatike.
- Supozoni se kanalet e zakonshme të komunikimit mund të zbulojnë më shumë informacion nga sa prisni.

Ushtrim praktik

Krahasoni Signal dhe WhatsApp, ose Proton Mail dhe Gmail.

Diskutoni cila opsion ofron mbrojtje më të fortë të privatësisë, cilat metadatat mund të ekzistojnë ende dhe cilat gabime përdoruesit i bëjnë më shpesh

MODULI 4:

PUNA RINORE, ETIKA DHE GUXIMI QYTETAR

Sinjalizimi nuk është vetëm çështje ligjore; ai është edhe çështje etike e përgjegjësisë, dëmit, solidaritetit dhe guximit. Të rinjtë shpesh gjenden mes besnikërisë ndaj bashkëmoshatarëve ose institucioneve dhe besnikërisë ndaj drejtësisë, sigurisë dhe të mirës publike. Puna rinore mund t'i ndihmojë të reflektojnë mbi këto dilema pa i detyruar në përgjigje të thjeshtuara.

Vlerat për hulumtim

- Integriteti: veprimi në përputhje me vlerat dhe përgjegjësitë edhe kur heshtja është më e lehtë.
- Guximi qytetar: njohja se të folurit hapur mund të përfshijë parehati, rrezik ose presion shoqëror.
- Empatia: kuptimi i ndikimit të korrupsionit dhe keqpërdorimit të njerëzimit realë, sidomos ata me më pak pushtet.
- Përgjegjësia: balancimi i detyrës për të shmangur dëmin me nevojën për të raportuar parregullsi serioze.
- Solidariteti: ndërtimi i sistemeve të mbështetjes në mënyrë që askush të mos mbetet vetëm pasi të ngrejë një shqetësim.

Nxitje për reflektim

- Kur është moralisht e nevojshme të flitet hapur?
- Çfarë ndodh kur besnikëria ndaj një personi bie në konflikt me besnikërinë ndaj drejtësisë ose sigurisë?
- Cilat struktura mbështetëse duhet të ekzistojnë para se të presim nga të rinjtë të raportojnë parregullsi?

MODULI 5:

HAPAT PRAKTIKË PËR RAPORTIM TË SIGURT

Një proces i sigurt raportimi zakonisht është më i ngadalshëm dhe më i menduar sesa njerëzit presin. Qëllimi nuk është të veprohet impulsivisht, por të kuptohet çështja, të mbrohet personi që raporton, të ruhen provat, të zgjidhet kanali i përshtatshëm dhe të dokumentohet procesi.

1. Sqaroni shqetësimin

Çfarë ka ndodhur saktësisht? Kush është prekur? A është çështja e paligjshme, joetike, e pasigurt ose shkelje e politikës?

2. Regjistroni faktet

Dalloni atë që dini, atë që e keni vëzhguar drejtpërdrejt dhe atë që ende duhet verifikuar.

3. Mbroni veten

Rishikoni sigurinë digjitale, rreziqet e konfidencialitetit dhe skenarët e mundshëm të hakmarrjes.

4. Kërkoni këshillë

Konsultohuni me një organizatë të besueshme mbështetëse, avokat, sindikatë ose aktor me përvojë të shoqërisë civile.

5. Zgjidhni kanalin

Vlerësoni nëse këshillimi paraprak i brendshëm, i jashtëm ose konfidencial është hapi i parë më i sigurt.

6. Paraqiteni me kujdes

Ndani vetëm atë që është e nevojshme, ruani kopjet dhe shënoni datat, përgjigjet dhe numrat e referencës.

7. Ndiqni pas raportimit

Vëzhgoni hakmarrjen, ruani të dhënat dhe kërkoni mbështetje psikosociale nëse presioni rritet.

Kufi i rëndësishëm

Kjo paketë mbështet përgatitjen dhe vendimmarrjen më të sigurt.

Ajo nuk nxit zbulim të pakujdesshëm ose emërtim publik pa prova, proces ose mbështetje

UDHËZIME PËR TRAJNERËT DHE SHEMBULL AGJENDE TË PUNËTORISË

- Mos i ktheni pjesëmarrësit në hetues. Qëllimi i punëtorisë është ndërgjegjësimi, përgatitja dhe vendimmarrja më e sigurt.
- Përdorni gjuhë të thjeshtë dhe shmangni mbingarkimin e sesioneve me zhargon ligjor.
- Planifikoni të paktën një aktivitet reflektues, një ushtrim praktik dhe një përfundim konkret në secilin bllok të punëtorisë.
- Kur diskutoni për mjetet, fokusohuni në parimet e sigurisë dhe përshtatshmërisë, jo vetëm në emrat e markave.
- Gjithmonë përfshini një moment përmbyllës ku pjesëmarrësit mund të largohen me kontakte mbështetjeje, opsione referimi ose pyetje për ndjekje.

Shembull agjende për punëtori njëditore

Koha	Sesioni	Qëllimi
09:30-10:00	Hapja, marrëveshja e grupit dhe pritjet	Të prezantohet tema, të krijohet kornizë e sigurt, të sqarohen kufijtë e konfidencialitetit.
10:00-11:00	Moduli 1: Kuptimi i sinjalizimit	Përkufizime, mite, fokus në interesin publik, ushtrimi i parë i diskutimit.
11:15-12:15	Moduli 2: Kornizat ligjore dhe mbrojtjet	Logjika e përgjithshme e mbrojtjes, përshtatja kombëtare, hartëzimi i kanaleve.
12:15-13:00	Moduli 3: Bazat e sigurisë digjitale	Vetëdije për rrezikun, komunikim i sigurt, krahasim i mjeteve.
14:00-15:00	Moduli 4: Etika dhe guximi qytetar	Vlerat, dilemat dhe aktivitet reflektimi.
15:00-16:00	Moduli 5: Hapat praktikë të raportimit	Proces i vetëdijshëm për rreziqet, listë kontrolluese, dokumentim dhe mbështetje.
16:00-17:00	Studime rasti dhe planifikim veprimi	Punë në grupe të vogla, debriefing, burime dhe vlerësim.

STUDIME RASTI PËR DISKUTIM DHE LOJË ME ROLE

Studimet e rastit i ndihmojnë pjesëmarrësit të testojnë kuptimin e tyre pa zbuluar përvoja personale. Ato funksionojnë mirë në grupe të vogla, debate të strukturuar, ditare reflektimi dhe lojë me role.

Studim rasti 1: Keqpërdorimi i fondeve të projektit rinor

Një vullnetar në një qendër rinore vëren se janë dorëzuar fatura për pajisje që nuk janë blerë kurrë. Drejtori shpjegon se kjo është vetëm dokumentacion i përkohshëm dhe i kërkon vullnetarit të mos e përmendë.

Pyetje për diskutim

- Cilat fakte duhet të sqarohen para se të bëhet një akuzë?
- Cilat janë rreziqet e raportimit të brendshëm në këtë rast?
- Cilat prova duhet të ruhen dhe çfarë nuk duhet të ndryshohet?
- Kush mund të ofrojë këshillë konfidenciale para paraqitjes së një raportimi formal?

Studim rasti 2: Rrezik për mjedisin

Një anëtar i komunitetit dokumenton hedhje të përsëritur të paligjshme të mbeturinave pranë një lumi që përdoret nga banorët lokalë. Aktorët komunalë duken të pavullnetshëm për të ndërhyrë.

Pyetje për diskutim

- Cilat elemente të interesit publik e bëjnë këtë rast urgjent?
- Si mund të dokumentohen provat pa e ekspozuar personin panevojshëm?
- A do të kishte kuptim raportimi i brendshëm apo duhet të merret parasysh një rrugë e jashtme?
- Cilat rreziqe digjitale duhet të merren parasysh gjatë ruajtjes së fotografive dhe të dhënave të lokacionit?

Studim rasti 3: Korrupsioni dhe nepotizmi në shkollë

Një student beson se bursat jepen përmes lidhjeve personale dhe jo në bazë të kritereve të meritës. Mësuesit e këshillojnë studentin të heshtë për të mos dëmtuar mundësitë e ardhshme.

Pyetje për diskutim

1. Çfarë e dallon dyshimin nga prova në këtë shembull?
2. Cilat struktura mbështetëse duhet të ekzistojnë për nxënësit/studentët që duan të ngrenë shqetësime?
3. Kur është më e sigurt të raportohet kolektivisht ose përmes një organi përfaqësues?
4. Si mund të ndikojë frika nga hakmarrja në gatishmërinë e të rinjve për të vepruar?

MJETE PRAKTIKE TRAJNIMI DHE SHABLLONE PËR PRINTIM

Faqet në vijim bashkojnë aneksin praktik në një grup formularësh dhe fletësh pune të gatshme për përdorim.

1. Pyetësi para trajnimit

Qëllimi: të vlerësohen njohuritë fillestare, vetëbesimi dhe supozimet e pjesëmarrësve për sinjalizimin dhe korrupsionin.

1. Çfarë do të thotë për ju termi „sinjalizues“?
2. A keni qenë ndonjëherë dëshmitar i korrupsionit ose sjelljes joetike në mjedisin tuaj?
3. A njihni ndonjë organizatë ku korrupsioni mund të raportohet në mënyrë të sigurt?
4. Sa të sigurt do të ndiheshit të raportoni korrupsion në vendin tuaj të punës ose në komunitet?
5. Cilat mendoni se janë rreziqet më të mëdha për sinjalizuesit?
6. A e dini nëse vendi juaj ka ligje që mbrojnë sinjalizuesit?

Vlerësoni nga 1 deri në 5:

Deklarata	1	2	3	4	5
E kuptoj çfarë është sinjalizimi.	☐	☐	☐	☐	☐
E di si mund të raportohet korrupsioni më sigurt.	☐	☐	☐	☐	☐
Besoj se sinjalizuesit duhet të mbrohen me ligj.	☐	☐	☐	☐	☐

2. Formulari i vlerësimit pas trajnimit

Ju lutemi vlerësoni punëtorinë.

Vlerësoni nga 1 (shumë dobët) deri në 5 (shkëlqyeshëm):

Deklarata	1	2	3	4	5
Qartësia e përmbajtjes	☐	☐	☐	☐	☐
Puna e trajnerit	☐	☐	☐	☐	☐
Dobishmëria e temës	☐	☐	☐	☐	☐
Vlera praktike e ushtrimeve	☐	☐	☐	☐	☐
Kënaqësia e përgjithshme	☐	☐	☐	☐	☐

Çfarë mësuar gjatë trajnimit?

Cila pjesë ishte më e dobishme?

Çfarë mund të përmirësohet në punëtoritë e ardhshme?

3. Shabllon për raportimin e sinjalizuesit

Ky shabllon mund të përdoret për të dokumentuar një rast të dyshuar korrupsioni ose integriteti para se të vendoset për rrugën e raportimit.

Data e raportimit	
Emri (opsionale)	
Organizata / institucioni i përfshirë	
Përshkrimi i çështjes	
Vendndodhja e incidentit	
Personat e përfshirë (nëse njihen)	
Provat në dispozicion (dokumente, fotografi, e-mail)	
A është raportuar tashmë diku tjetër?	PO / JO
Mënyra e preferuar e kontaktit (opsionale)	

4. Lista kontrolluese për raportim të sigurt

Faza	Veprimet kryesore
Para raportimit	Verifikoni faktet, mblidhni prova, mbroni identitetin tuaj digjital, përdorni mjete të sigurta komunikimi dhe kërkoni këshillë nga OJQ të besueshme ose ekspertë ligjorë.
Gjatë raportimit	Përdorni kanale zyrtare ose anonime kur është e mundur, ruani kopje të dokumenteve dhe kufizoni ndarjen e informacionit të ndjeshëm.
Pas raportimit	Dokumentoni çdo hakmarrje, kërkoni mbështetje nga organizata të besueshme dhe mbroni privatësinë dhe mirëqenien tuaj mendore.

5. Fletë pune për krahasimin e sigurisë digjitale

Krahasoni dy mjete dhe diskutoni sigurinë, privatësinë dhe përdorshmërinë.

Mjeti A	Mjeti B	Cili është më i sigurt për komunikim të ndjeshëm dhe pse?
Signal	WhatsApp	
Proton Mail	Gmail	

6. Ushtrim për hartëzimin e rrezikut të korrupsionit

Udhëzime për grupet:

- Ndani pjesëmarrësit në grupe të vogla dhe jepini secilit grup një fletë flipçarti.
- Kërkoni prej tyre të identifikojnë rreziqet e mundshme të korrupsionit në arsim, shëndetësi, qeverisje lokale, programe rinore ose sektorin e biznesit.
- Bëjini grupet të shënojnë ku ndodh korrupsioni, kush preket dhe çfarë mund të bëhet për ta raportuar ose parandaluar atë.
- Ftoni secilin grup të paraqesë gjetjet dhe të krahasojë modelet.
-

7. Ushtrim grupor - Projektimi i një sistemi të sigurt raportimi

Pjesëmarrësit punojnë në grupe dhe projektojnë një sistem raportimi për një organizatë. Secili grup duhet të përcaktojë:

- Kanalet e raportimit
- Masat e mbrojtjes
- Opsionet e anonimitetit
- Procedurat e hetimit
- Komunikimin pas raportimit
- Masat e referimit ose mbështetjes për personin që raporton

8. Shablloni i fushatës për ndërgjegjësim

Titulli i fushatës	
Audienca e synuar	
Mesazhi kryesor	
Kanalet e komunikimit	Rrjete sociale / punëtori / postera / fushata video / të tjera
Ndikimi i pritshëm	

BURIMET DHE PËRFUNDIMI

Burime të sugjeruara

- Direktiva e BE-së 2019/1937 për mbrojtjen e personave që raportojnë shkelje të së drejtës së Unionit
- Standardet dhe rekomandimet e Këshillit të Evropës lidhur me raportimin e mbrojtur dhe integritetin
- Whistleblowing International Network (WIN)
- Udhëzimet e Transparency International për raportimin antikorrupsion dhe sistemet e integritetit
- Burime të sigurisë digjitale nga Access Now dhe Electronic Frontier Foundation (EFF)
- Dokumentacion për SecureDrop, GlobaLeaks dhe platforma të tjera të sigurta raportimi

Përfundimi

Sinjalizuesit mbrojnë komunitetet, institucionet dhe demokracinë. Ti mbështesësh ata do të thotë të forcosh transparencën, përgjegjësinë dhe pjesëmarrjen qytetare. Për punëtorët rinorë dhe aktorët e shoqërisë civile, detyra nuk është vetëm të shpjegojnë konceptin, por edhe të ndihmojnë në krijimin e mjediseve më të sigurta ku shqetësimet mund të ngrihen në mënyrë të përgjegjshme dhe me mbështetje. Nëse përdoret mirë, kjo paketë mund të ndihmojë që vlerat abstrakte antikorrupsion të kthehen në aftësi praktike, reflektim etik dhe veprim kolektiv.

Prezantimi i organizatave pjesëmarrëse dhe përfaqësuesve të tyre në projekt

Titulli	Organizata	Rol
Zoran Dabetic	EPEKA Montenegro	Koordinatori
Biljana Gjozinska	IARB Republika e Maqedonisë së Veriut	Koordinatori
Nermina Simoncic	EPEKA Sllovenia	Koordinatori
Stefan Simoncic	EPEKA Sllovenia	Koordinatori
Matej Tisaj	EPEKA Serbi	Koordinatori
Aneta Vasiljevic	IARB Republika e Maqedonisë së Veriut	Ndihmës Koordinator
Milica Nedeljkovic	EPEKA Serbi	Ndihmës Koordinator
Belma Muratovic	EPEKA Montenegro	Ndihmës Koordinator
Jerica Lorenci	EPEKA Sllovenia	Ndihmës Koordinator
Atli Thor Fanndal	TRANSPARENCY INTERNATIONAL Islanda	Ndihmës Koordinator

PARTNERËT

EPEKA Montenegro (organizata udhëheqëse)

Shoqata Shkencore Kërkimore për Art, Programe Kulturore, Arsimore dhe Teknologji EPEKA (Mali i Zi) vepron në Berane, një zonë rurale me papunësi të lartë të të rinjve dhe qasje të kufizuar në arsimin joformal. Në kuadër të DigitalVSCorrupt, ajo koordinon zbatimin e përgjithshëm, menaxhimin dhe monitorimin, dhe udhëheq punëtoritë kombëtare për ndërtimin e kapaciteteve të fokusuar në transparencën e mbështetur nga TIK dhe ndërgjegjësimin komunitar në Mal të Zi.

EPEKA Slovenia

Një ndërmarrje sociale joqeveritare aktive në qytetarinë e BE-së, punën rinore dhe përfshirjen. EPEKA Slloveni bashkë-organizon nisjen e partnerëve, mbështet menaxhimin dhe bashkë-zhvillon Modulin e transparencës të bazuar në TIK të frymëzuar nga modeli ERAR; ajo gjithashtu pret konferencën përfundimtare dhe mbështet diseminimin në nivel BE-je.

EPEKA Serbia

OJQ e fokusuar te të rinjtë nga Nishi me përvojë të fortë në mobilitet dhe përfshirje (duke përfshirë të rinjtë romë dhe migrantë). Në projekt, EPEKA Serbi bashkë-udhëheq trajnimet, mbështet dialogun rinor Kosovë–Serbi përmes aktiviteteve të përbashkëta me CET Prizren dhe piloton fushata lokale mbi integritetin në shërbimet publike.

CET Prizren (Kosovë)

Qendra për Edukim dhe Trajnim Prizren promovon vlerat demokratike dhe pjesëmarrjen e të rinjve. Në DigitalVSCorrupt ajo bashkë-dizajnon përmbajtje trajnimi miqësore për të rinjtë, bashkë-organizon punëtorin për ndërtimin e kapaciteteve në Kosovë dhe bashkëpunon me EPEKA Serbi për të forcuar besimin, dialogun dhe njohuritë antikorupsion te të rinjtë.

Phiren Amenca (Belgjikë)

Rrjet ndërkombëtar rinor rom me kapacitet të fortë informimi dhe avokimi. Udhëheq diseminimin në nivel BE-je, mbështet masat e përfshirjes në të gjitha aktivitetet dhe mentoron ekipet e fushatave rinore për të arritur audiencë të ndryshme me narrativa përfshirëse.

Transparency International Island

Sjell ekspertizë globale kundër korrupsionit, mjete praktike për hartëzimin dhe raportimin e rrezikut, dhe bashkë-autorizon seksionet e manualit të punës rinore mbi korrupsionin në institucionet publike dhe rrugët e llogaridhënies.

Институт за применети истражувања за бизнис (Македonia e Veriut)

Mbështet fushën "Korrupsioni në biznes" me seanca mbi rreziqet e prokurimit, konfliktet e interesit dhe zotimet e integritetit të NVM-ve. Bashkë-organizon punëtori kombëtare me dhoma/ndërmarrës.

QENDRA Open Doors (Shqipëri)

Një qendër e shoqërisë civile e orientuar drejt të rinjve që angazhon komunitetet në arsimin joformal dhe veprimin qytetar. Udhëheq punëtori për ndërtimin e kapaciteteve në Shqipëri dhe kontribuon me studime rastesh mbi integritetin e shërbimeve lokale.

Europe for You (Çeki)

Mbështet komunikimin, dizajnimin e fushatave dhe formatet krijuese të diseminimit.

FEIO (Poloni)

Fondacion edukimi/informimi që kontribuon në dizajnimin e aktiviteteve të bazuara në kërkim, anketa të shpejta dhe mjete vlerësimi para/pas të përshtatshme për mjediset rinore.

AKUSTIKUM (Bosnjë dhe Hercegovinë)

Organizatë kulturore që përdor media kreative dhe Metoda audio-vizuale. Bashkë-udhëheq tri rezultatet "simulim video" (sektori publik, biznesi, sinjalizimi), duke përfshirë krijimin e skenarëve vizualë dhe bashkë-krijimin me të rinjtë.

LIDSK (Turqi)

Organizatë për zhvillimin e të rinjve që fokusohet në aftësitë qytetare dhe dialogun. Pret punëtori për ndërtimin e kapaciteteve në Turqi dhe kontribuon me Metoda lehtësimi për grupe të ndryshme.

Arcigay (Itali)

Organizatë kombëtare e shoqërisë civile me ekspertizë në edukimin e bazuar në të drejta dhe lehtësimin e hapësirave të sigurta. Kontribuon me strategji përfshirjeje, protokolle etike dhe mesazhe fushatash mbi barazinë dhe integritetin.

Të gjithë partnerët bashkëpunojnë përmes thirrjeve mujore koordinuese, shablloneve të përbashkëta dhe vizitave të përbashkëta monitoruese.

<https://www.digitalvscorrupt.eu>

Co-funded by
the European Union

DIGITAL VS CORRUPT

